

DE LAAG ONTWIKKELDE GEBIEDEN

2. „Eerlijk zullen we alles delen, ik een beetje meer dan jij”

Bij de laatste hersengymnastiek was een vraag: wie schreef „Zie de maan schijnt door de bomen”? Het antwoord kwam prompt: Jan Pieter Heye. Als een liedje érg bekend is, komen er al gauw komische variaties in. Dat is ook gebeurd met „Zie de maan schijnt door de bomen”. Spottend hoor je soms: eerlijk zullen we alles delen, ik een beetje meer dan jij. Het suikergoed en de marsepein worden dan niet genoemd. Maar „ik” gaat er met het meeste vandoor. Die spottende variatie getuigt zeker van mensenkennis. Als het op delen aankomt.... Sinterklaas nadert alweer. U vindt het misschien niet erg leuk om juist in verband met Sinterklaas herinnerd te worden aan de hebberigheid, het egoïsme, dat ons eigen is? Neemt U het maar niet te zwaar op. Die variatie op „eerlijk zullen we alles delen” is maar een grapje, met een tikkeltje ernstige ondergrond, zoals alle goeie grapjes.

Ik laat Sinterklaas rusten. Die krijgt in de komende dagen nog genoeg zijn beurt. Ik spreek met U over iets anders, naar het schijnt iets héél anders. Het Hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond heeft onlangs een rapport uitgegeven over de laagontwikkelde gebieden. De behandeling van dat actuele onderwerp begint op blz. 6 met de duidelijke uitspraak: „Wanneer meer dan de helft van het mensdom leeft in omstandigheden beneden wat men tegenwoordig beschouwt als een redelijk menselijk peil, mag gesproken worden van een vraagstuk waaraan het Humanistisch Verbond niet zozeer meer kan voorbijgaan. Temeer niet als de mensheid beschikt over de kennis en de bekwaamheid om aan deze wanverhouding een einde te maken.”

*
*
*

Dat is duidelijke taal. Die woorden bewijzen nog eens opnieuw, dat het moderne humanisme geen zaak is van geestelijke overpeinzing alleen, maar dat het humanisme tegenwoordig midden in de wereld staat en dat de humanist zich verantwoordelijk voelt voor de samenleving. Vandaar ook, dat de leden van het Humanistisch Verbond, bijeen op één der jaarlijkse congressen, het Hoofdbestuur opdroegen ernstige aandacht te besteden aan dat probleem der laagontwikkelde gebieden. Een wereldprobleem van de eerste orde. En op die manier kwam het rapport over de laagontwikkelde gebieden tot stand.

Wat staat er in dat rapport? Ik zal het U kort aanduiden. Het is te lang om U hier in z'n geheel voor te lezen. Als U het helemaal wilt weten, stuurt U dan een kaartje naar het Centraal Bureau van het Humanistisch Verbond, Oudegracht 152, Utrecht, of gewoon: Utrecht, Giro 304960. En doet Uw bestelling. Dan krijgt U het rapport laagontwikkelde gebieden in handen.

Het rapport gaat uit van de gedachte der sociale gerechtigheid. Hoe zou het ook anders kunnen. De sociale gerechtigheid is een idee, die al eeuwenlang in het humanisme diep geworteld is. En die daar roept om tot werkelijkheid gemaakt te worden. Nu, in westeuropa is dat roepen in de laatste halve eeuw niet helemaal tevergeefs geweest. Maar kom eens in sommige streken van Zuideuropa, van het nabije oosten, het verre oosten, Afrika? Ieder verstandig mens weet, dat de sociale gerechtigheid daarop z'n best een vrome wens is.

En juist omdat wij er iets van bezitten en dat bezit hoog waarderen, willen we ook, dat het álle mensen op aarde ten deel zal vallen. Wij voelen ons bereid tot internationale solidariteit. Er is zo vaak gezegd, dat de mensen van de twintigste eeuw denken in eeuwen en in werelddelen. We zouden er kunnen bijvoegen: de mens van de twintigste eeuw denkt ook in mensheid. Dacht U, dat honderd jaar

geleden een geldinzameling voor Hongarije iets zou hebben opgebracht? Men kwam niet eens op het idee zoiets te doen. Honderd jaar geleden was Hongarije net zo in nood als nu. Maar toen dacht men nog niet als een deel van de gehele mensheid. Nu wel. Er is intussen ook zoveel gebeurd. Denkt U maar eens aan de internationale strijd tegen fascisme en nationaalsocialisme.

Het rapport constateert heel nuchter, dat de strijd voor sociale gerechtigheid nog nauwelijks is begonnen. Want op het grootste gedeelte van de bewoonbare aarde leven de mensen in overgrote meerderheid onder mensonwaardige omstandigheden. Wat er op het ogenblik aan gedaan wordt heeft nog slechts een symbolisch karakter. Dat wil zeggen: het maakt duidelijk hoe het eigenlijk zou moeten zijn als het werkelijk echt en goed gebeurde. Maar het rapport erkent tegelijkertijd, dat op het ogenblik voor het eerst in de geschiedenis de verwerkelijking van de sociale gerechtigheid op wereldschaal in feite aan de orde is gesteld.

Maar tot zulke, op zichzelf belangrijke constateringën beperkt het rapport over de laagontwikkelde gebieden zich niet. Zakelijk en met feiten en cijfers zet het de toestand uiteen. Het rapport geeft een kort overzicht van de verhouding tussen het Westen en het Oosten, d.w.z. Europa en Azië in de loop der historie.

Voor vele oosterse landen is er sprake van een ontwikkeling van afhankelijke kolonie tot zelfstandig gebied met een achtergebleven economische en sociale toestand. Het rapport laat ook zien hoe er echter verschillen bestaan in dit opzicht tussen die oosterse gebieden. Een groot voordeel is, dat het rapport blijk geeft van een geest, die niets verbloemt, die niet gemakkelijk allerlei over één kam scheert. Men en paard worden genoemd en de echte verschillen worden in het oog gehouden. De rol die het eigenbelang heeft gespeeld en nog speelt, het gevaar dat hulpverlening aan de laagontwikkelde gebieden kan uitlopen op belangenpolitiek, worden niet vergeten. Maar ook kan men er lezen wat er op internationale schaal wordt gedaan, hoe die gebieden erop reageren, welke vraagstukken ermee gepaard gaan.

* * *

Maar misschien zult U zeggen: wat helpt nu zo'n rapport? Daar ligt nu zo'n uitgave. Nog meer papier bij de vele papieren, die de wereld moeten verbeteren. Wat heeft het voor nut? Zulke vragen kan men dikwijls horen. U moet het me maar niet kwalijk nemen als ik zeg, dat zulk soort opmerkingen afkomstig zijn van mensen, die niet verder kijken dan hun neus lang is. Of liever: die niet verder denken dan hun wantrouwen.

Het is immers juist in dit geval aanwijsbaar, dat we niet met een nieuw papiertje te maken hebben. Het zegt mij niets, dat een Nederlandse geestelijke beweging zich verantwoordelijk voelt voor dit hoogst belangrijke wereldprobleem. Die geestelijke beweging bestaat uit mensen, stuk voor stuk. Zij voelen zich verontrust, zij willen hun bijdrage geven tot oplossing van het probleem. En dat willen waarachtig in Nederland de humanisten niet alleen. Het komt van vele kanten. Wat kunnen zij doen? Zij kunnen door hun actie de mannen en vrouwen der wetenschap tot de gedachte brengen, dat ze mee moeten helpen goede oplossingen te vinden voor de vraagstukken, die zich hier voordoen. Zij kunnen door hun actie de mannen en vrouwen der politieke partijen attent maken op de noodzaak de Nederlandse bijdragen voor de internationaal georganiseerde hulp aan de laagontwikkelde gebieden tot belangrijke bijdragen te maken. Want regering en volksvertegenwoordiging moeten zich geruggesteund voelen door velen, wanneer zij besluiten mee te doen aan die internationale hulp.

En denkt U niet, dat wij in Nederland alleen staan met de bereidheid om te helpen. Dat geldt al direct voor het Humanistisch Verbond. Dat Verbond is een deeltje van de grote internationale humanistische beweging. Het heeft contact met de humanistische organisaties in Amerika, in India. En dat is belangrijk. Want U weet net zo goed als ik, dat men in de laagontwikkelde gebieden de hulp van de hoogontwikkelde landen wel eens met een scheef oog aankijkt. Hebben ze geen bijbedoelingen, denken ze dan. Zit er eigenbelang achter bij die hulpverleners? Wij weten ook, dat die argwaan niet steeds zonder grond is. Hoe belangrijk is het dan, dat de humanisten van oost en west elkaar kennen, elkaar vertrouwen. Daar ontkiemt geen argwaan. Daar kan men overtuigd zijn van de oprechte bedoelingen.

Wat wij voor de laagontwikkelde gebieden kunnen doen is: de geesten rijp maken tot de offerbereidheid, die een wereldomvattende solidariteit van ons vraagt. En laten we heus niet denken dat wij alleen de gevenden zijn, de anderen de ontvangenden. Iedereen voelt wel, dat er een zeker verband bestaat tussen onze hoge uitgaven voor militaire bewapening en het feit, dat een groot deel van de wereldbevolking in ellende en armoede leeft. Want juist die ellende en armoede

scheppen grote politieke problemen, scheppen grote tegenstellingen en spanningen in de wereld, welke tegenstellingen de grote bewapeningen veroorzaken. In ernst kan de vraag gesteld worden of hulpverlening op grote schaal aan de laagontwikkelde gebieden tenslotte de bewapeningsuitgaven niet zou doen verminderen. Wat dat betreft vallen de belangen van alle volken samen. We zitten immers in hetzelfde schuitje!

Het is eigenlijk een prachtige gedachte, dat in onze tijd mensen bereid zijn te denken en te handelen in groot wereldverband. Dat kan nu. Wie nu zegt, dat ieder toch alleen maar aan zich zelf denkt, ziet aan het feit voorbij, dat velen bereid zijn internationaal te helpen de grote sociale en economische ongelijkheid te bestrijden. Men zegt wel eens: het hemd is nader dan de rok. Een echt spreekwoord van degenen die het economisch en sociaal goed gaat. Want dit spreekwoord gaat ervan uit, dat iemand die twee kledingstukken heeft. Dat is maar voor een klein deel van de wereldbevolking het geval! Het grootste deel kan dit spreekwoord niet gebruiken. Zo langzamerhand gaat van velen het geweten spreken, van velen die die twee zaken wel bezitten. Moeten ze één van beide afstaan? Met andere woorden: moeten wij, bezittenden, naar een lager levenspeil? Of moeten de niet-bezittenden naar een hoger? Economen beweren steeds opnieuw, dat de aarde rijk genoeg is om alle mensen te voeden en te kleden.

Dat is het antwoord. En misschien moeten wij wel iets van onze welvaart offeren. Dat offer zal dan gebracht moeten worden. Wellicht krijgen we er de ongekende weelde van groter veiligheid en zekerheid van bestaan voor terug. Eerlijk zullen we alles delen. Dat Sinterklaasliedje, zo echt Nederlands, gaat gelden voor de gehele wereld. En de spottende variatie: ik een beetje meer dan jij? Ja, die woorden zijn tot op vandaag voor de verhouding der volken geldig geweest. Wij Nederlanders hadden en hebben altijd een beetje meer van die „eerlijke” verdeling gehaald dan vele andere volken der aarde. En wij Nederlanders niet alleen! Maar zo langzamerhand gaan we voelen, dat het niet zo kan blijven. Wat hebben we aan die grotere voorraad suikergoed en marsepein als intussen de wereld hoe langer hoe meer onveiliger wordt? De zoete smaak wordt ons bitter in de mond. Gelukkig verandert er veel. Het besef is ontwaakt, dat de wereld één moet zijn en dat de sociale gerechtigheid praktijk moet worden in de gehele wereld. Daaraan kan ieder meehelpen, al is het maar door kortzichtigheid en egoïsme en dom eigenbelang te bestrijden. In dat verband is zo'n publicatie, zo'n rapport wel degelijk belangrijk. Vandaar, dat ik er U vanmorgen over sprak.

Dr. J. C. BRANDT CORSTIUS

**NIEUW ADRES CENTRAAL BUREAU HUMANISTISCH VERBOND:
OUDEGRACHT 152, UTRECHT.**

KALENDER

1957

PRIJS F 2.50

De kalender 1957 is verschenen!

De uitvoering onderging

een radicale verandering:

het schild verdween, het blok

met zijn waardevolle citaten

- bijeengezocht door

H. G. CANNEGIETER

is groter geworden en

heeft een aantrekkelijke

typografische verzorging gekregen.

BESTELLINGEN TE RICHTEN AAN HET CENTRAAL BUREAU HUMANISTISCH VERBOND,
OUDEGRACHT 152 TE UTRECHT - TELEFOON K30-10163 - GIROREKENING 30 49 60

HET WOORD VAN DE WEEK

VERSCHIJNT
WEKELIJKS
25 NOVEMBER 1956

Frankering bij
Abonnement
UTRECHT

De Heer
Mevrouw
Mejuffrouw

Onbestelbare exemplaren
terug aan:
Oudegracht 152, Utrecht

Het Woord van de Week

Humanistische radiolezingen uitgesproken voor de Vara-microfoon.

Administratie en redactie: Humanistisch Verbond, Oudegracht 152, Utrecht, Postgiro 304960.

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling f 1,— p. kwart., losse numm. f 0,20, buitenland f 4,60 p.j.